

M. E. O'Brien: «Anar més enllà de la família tradicional és pensar en una societat on cuidar-nos i estimar-nos més lliurement»

O'Brien és sociòloga, psicoterapeuta i activista amb un ampli recorregut en la investigació sobre el capitalisme, els moviments socials LGBTQ+ i el marxisme | «La seguretat i el benestar que les persones necessitem s'ha cenyit a un ideal que no ha fet més que donar suport i reproduir el capitalisme i els seus valors, que van en contra de la vida»

M. E. O'Brien a la terrassa de l'Ateneu Popular La Sèquia. | Lara Bedmar

M. E. O'Brien ha vingut des de Nova York per participar en la ponència inaugural del II Congrés d'Economies Comunitàries de Manresa. Unes hores abans, ens trobem a l'Ateneu Popular La Sèquia per fer boca del que vindrà. És sociòloga, psicoterapeuta i activista amb un ampli recorregut en la investigació sobre el capitalisme, els moviments socials LGBTQ+ i el marxisme i ha treballat en serveis contra la sida i en moviments per la justícia d'habitatge a la ciutat de la costa est americana. En el llibre *L'abolició de la família* (Tigre de paper, 2023) defensa que cal transcendir el model tradicional d'organització familiar.

Abans de res, què entenem per família tradicional i per a què ha servit aquest model?

Es tracta d'una organització al voltant de la propietat privada, amb una forta separació entre l'exterior i l'interior, que agrupa la família nuclear i, potser, una altra generació, on les dones i els infants es troben subordinats a l'home pel fet que ell és la principal font d'ingressos. Aquesta forma va ser desenvolupada pels capitalistes industrials a Europa al segle XIX i després es va anar estenent a altres classes i altres parts del món amb el colonialisme. Alhora, és una mena d'ideal a través del qual es domina les persones des d'un judici de respectabilitat.

I en les cures, com afecta?

Es troben molt restringides, limitades i privatitzades dins de la forma familiar i de la llar. La meua feina ha estat entendre com funciona aquest model per anar més enllà i pensar en una societat on puguem cuidar-nos i estimar-nos més lliurement. El fet és que la seguretat i el benestar que les persones necessitem s'ha cenyit a un ideal que no ha fet més que donar suport i reproduir el capitalisme i els seus valors, que van en contra de la vida. Hi ha moltes persones avui en dia que intenten viure de maneres diferents en alguns aspectes com el matrimoni, la criança dels infants o la cura mútua, però trobar xarxes més àmplies amb les quals poder comptar és difícil perquè, també en aquests exemples, la llar privada continua sent una forma molt potent de dominació.

I què ha passat històricament amb les persones que no han encaixat en aquest model? Com s'han organitzat?

Hi ha moltes persones que no poden accedir a les condicions materials que dicta el capitalisme i, al llarg de la història, hem vist moltes estratègies de supervivència que tant resisteixen a aquesta forma de família com s'adapten al fet de no poder-la reproduir. També hem vist alternatives més

radicals i transformadores. L'exemple que més he estudiat és el de les persones LGBTIQ+ de classe treballadora que són rebutjades per les seves famílies i sobreviuen: durant la crisi de la sida, en el procés de transició, joves queer? Es formen diferents estructures de suport que podem anomenar famílies triades, però també en aquests casos s'arriben a reproduir patrons de la família tradicional influenciats per les relacions de poder o la desigualtat en l'aportació d'ingressos econòmics.

És per això que dius que cal abolir la família.

Sí. En el meu llibre analitzo moviments que han lluitat per la llibertat de gènere i sexual en moments d'alçament de masses, com als anys 1840, 1890, 1910 i 1960, en què s'ha parlat de la idea superar la concepció tradicional de la família, tot i que aquest significat també ha canviat amb el temps. Jo utilitzo el terme «abolir» per *Aufheben*, una paraula alemanya utilitzada en la tradició marxista que vol dir destruir, però també preservar, superar o transformar. És a dir, per a mi, hi ha un nucli d'amor i cura que cal preservar i fer accessible a tothom, i, després, hi ha la dominació, l'opressió i la idea de privatització de la família que s'ha de destruir.

La idea de família toca diferents dimensions, llavors. Quin escenari proposes ben bé?

Podem identificar tres definicions de la família: com a manera d'organitzar la propietat i el treball dins la llar; com a ideal opressor per a persones de color, LGBTIQ+, sense propietats? I com a forma de cura i amor. Jo el que proposo és transformar el treball domèstic en un bé col·lectiu i universal, destruir l'ideal tradicional de família que és opressor, i fomentar més formes diverses d'estimar i cuidar en societat. És a dir, abolir la família no significa dir-li a la gent com ha d'estimar i cuidar-se, sinó donar-li més llibertat per a fer-ho segons ho desitgi, i separar així la dimensió afectiva de la feina domèstica.

Existeixen exemples?

Durant desastres naturals i revoltes socials, les persones s'ajuden més enllà de les seves famílies, creant cuines col·lectives, per exemple, i altres formes de solidaritat. Aquestes pràctiques desafien l'estat, el capitalisme i la família privada i construeixen una base comuna a partir de la qual es cobreixen les necessitats.

I més enllà d'aquestes situacions extremes? Com ho podem concebre en una societat occidental i capitalista com la nostra o la teva als EUA?

Avui dinaré en un menjador comunitari aquí a l'Ateneu Popular La Sèquia; a Manresa hi ha una xarxa d'apartaments ocupats per a allotjar a persones desnonades; també hi ha col·lectius centrats en la lluita contra la violència sexual, la lluita contra l'opressió de les persones LGBTQ, la lluita contra l'opressió dels migrants? El meu llibre l'ha editat una cooperativa i, aquests dies, he parlat amb persones que també intenten canviar com viuen en la seva intimitat, amb qui viuen, com organitzen les seves relacions romàntiques, què significa tenir fills?

«El que proposo és transformar el treball domèstic en un bé col·lectiu i universal, destruir l'ideal tradicional de família que és opressor, i fomentar més formes diverses d'estimar i cuidar en societat» Foto: Lara Bedmar

I més enllà de l'autoorganització, quin rol ha jugat i penses que ha de jugar l'Estat?

L'estat ha protegit la família tradicional mitjançant polítiques d'impostos, el matrimoni i la gestió de la propietat, i ha exclòs i destruït altres formes de parentiu, com en el cas dels pobles indígenes a

Amèrica del Nord, per exemple. Malgrat això, també hi ha exemples de lluites on la gent ha aconseguit drets i suports de l'estat que milloren el benestar, com la lluita de les dones negres als anys 60 per accedir a pagaments de benestar social. Però, fins i tot quan s'aconsegueixen aquests drets, cal lluitar perquè el suport no imposi una visió estreta de la família tradicional. A més, quan pensem en alternatives a la família, cal evitar models en què l'estat prengui els infants, com s'ha vist històricament en casos de violència racista. La solució ha de ser una que permeti a les persones cuidar els seus fills, sense que l'estat substitueixi la família. La gent s'autoorganitza i l'Estat ha de donar suport a aquestes maneres de viure més enllà dels patrons tradicionals.

I ara, com valoren el context dels EUA amb la victòria de Donald Trump?

Trump representa un patriarcat peculiar: celebra la família tradicional, però no segueix els valors burgesos tradicionals perquè la seva família és vulgar, sexualitzada i violenta i l'excés, el plaer i la decadència són centrals. Aquest model de patriarcat, basat en la violència i l'odi, inspira moltes persones a votar per ell. És per això que la lluita contra ell ha de ser diferent respecte de la que hi va haver durant el seu primer mandat i crec que podem aprendre molt dels moviments del Sud global que han lluitat contra governs autoritaris. Trump vol imposar el feixisme als EUA i el suport dels demòcrates al genocidi a Palestina, la violència policial i la xenofòbia alimenten aquest creixement feixista. Així, la lluita per la llibertat serà més dura que mai perquè els demòcrates i els republicans comparteixen moltes posicions que afecten el benestar de les persones.